

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE *entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt systemowy „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, priorytet III.

Plan badawczy na 2012 rok

Warszawa 30 grudnia 2011 r.

Wprowadzenie

Zgodnie z „Planem Działań dotyczącym wzmocnienia zdolności ewaluacyjnych i badawczych systemu edukacji” z sierpnia 2010 r. podejmowane w projekcie badania mają służyć realizacji dwóch celów szczegółowych projektu: stworzeniu zasobów informacyjnych dla polityki edukacyjnej (cel szczegółowy 1) oraz umożliwieniu monitorowania systemu edukacji pod kątem jego doskonalenia (cel szczegółowy 2). Osiągnięcie tych celów jest kluczowe dla realizacji celu ogólnego projektu: wzmocnienia zdolności systemu edukacji w zakresie badań edukacyjnych i jest ważne dla osiągnięcia celów założonych w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki.

W „Planie działań...” oraz we wniosku o dofinansowanie zdecydowano się nie precyzować szczegółowo tematów badań, które będą podejmowane w projekcie. Zakreślono jedynie obszary, w których prowadzone będą badania oraz kamienie milowe. Założenia takie wiążą się z dużą skalą podejmowanych działań oraz z relatywnie długim okresem realizacji projektu (2009-2015), z czego wynika potrzeba zapewnienia możliwości dopasowania planów do zmieniających się wyzwań i problemów polityki edukacyjnej na różnych poziomach rządzenia.

W „Planie Działań...” realizowane badania podzielono na pięć obszarów badawczych. Podział ten ma charakter umowny – niektóre z planowanych badań mieszczą się w więcej niż jednym obszarze. Według tego podziału przedstawiono poniżej poszczególne działania badawcze planowane na 2012 r.

Obszar 1. Podstawy programowe i rozwój dydaktyk przedmiotowych

Zgodnie z „Planem Działań...” badania w tym obszarze powinny służyć diagnozie jakości edukacji poszczególnych przedmiotów szkolnych oraz wspieraniu realizacji podstawy programowej i rozwoju dydaktyk przedmiotowych. Planowane na 2012 roku badania będą, podobnie jak w 2011 r., obejmować swoim zakresem podstawowe przedmioty szkolne: język polski, matematykę, nauki przyrodnicze, historię oraz języki obce. W 2012 r. większa uwaga zostanie zwrócona na dydaktykę nauczania w edukacji wczesnoszkolnej, w powiązaniu z realizowanym w ramach projektu badaniem Szkolnych Uwarunkowań Efektywności Kształcenia (obszar 2).

1. **Badanie „Szkoła Samodzielnego Myślenia”.** Przygotowywane od 2011 r. badanie umożliwi zainteresowanym szkołom pomiar umiejętności uczniów w zakresie czytania ze zrozumieniem i umiejętności argumentacji (język polski) oraz umiejętności rozumowania, argumentowania i tworzenia strategii (matematyka). Kontynuacja projektu rozpoczętego w 2011 r. Koncepcja badania zakłada dobrowolny i możliwie powszechny udział szkół różnych etapów w badaniu i łączy w sobie zarówno cele badawcze, jak i cele związane z promowaniem podkreślanych w podstawie programowej umiejętności rozumowania i argumentacji w procesie dydaktycznym.
2. **Badanie „Laboratorium myślenia”.** Kontynuacja projektu rozpoczętego w 2011 r. W 2012 r. zostaną przeanalizowane i upowszechnione wyniki pierwszej edycji badania przeprowadzonej jesienią 2011 r. oraz przygotowana i przeprowadzona zostanie II cykl badania (ogłoszenie wyników w 2013 r.).
3. **„Diagnoza Kompetencji Gimnazjalistów”.** Analiza odpowiedzi uczniów z jęz. polskiego i matematyki zebranych w trakcie przeprowadzonej w 2011 r. w celu diagnozy słabych i mocnych stron umiejętności gimnazjalistów oraz weryfikacja różnych sposobów oceniania prac pisemnych uczniów.
4. **Badanie umiejętności absolwentów gimnazjów w zakresie historii –** badanie ilościowe wykorzystujące wyniki badania jakościowego przeprowadzonego w 2011 r. oraz doświadczenia z badania „Laboratorium myślenia”. Badanie umożliwi diagnozę efektów nauczania historii w gimnazjach oraz analizę ich uwarunkowań.
5. **Badanie realizacji podstawy programowej i jakości nauczania matematyki.** Badanie nawiązujące do analogicznego badania przeprowadzonego w 2011 r. w zakresie historii. Celem badania jest identyfikacja głównych szans i barier wdrażania podstawy programowej na etapie gimnazjum.
6. **Badania dydaktyki szczegółowej języka polskiego.** Po przeprowadzeniu w 2011 r. prac przygotowawczych i ogłoszeniu, w trybie zamówień publicznych, przetargu na wybór Wykonawcy, w 2012 r. planowane jest rozpoczęcie realizacji działań służących diagnozie problemów edukacji polonistycznej oraz wypracowywaniu narzędzi dydaktycznych do pracy z uczniem.
7. **Badanie czytelnictwa dzieci i młodzieży.** Celem badania, rozpoczynającego się w 2012 r. i przygotowywanego we współpracy z Biblioteką Narodową, jest pogłębiona diagnoza praktyk i postaw czytelniczych dzieci i młodzieży.
8. **Nowa dydaktyka edukacji wczesnoszkolnej.** Badanie, którego celem jest zainicjowanie procesu wprowadzania zmian w edukacji wczesnoszkolnej w zakresie założeń i sposobów działań pedagogicznych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

Badanie będzie wykorzystywać wnioski z dotychczasowych badań oceniających jakość nauczania w edukacji wczesnoszkolnej. W 2012 r. opracowana zostanie koncepcja badań oraz prowadzone będą badania pilotażowe.

- 9. Badanie potrzeb nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i matematyki dotyczących rozwoju zawodowego** - projekt badawczy, w którym wykorzystany zostanie pomiar kompetencji matematycznych nauczycieli. W 2012 r. planowane jest przeprowadzenie badania pilotażowego oraz przygotowanie badania głównego.
- 10. Badania jakości nauczania języków obcych.** Prace badawcze będą się przede wszystkim koncentrować na analizie i upublicznieniu wyników przeprowadzonego w 2011 r. Europejskiego Badania Umiejętności Językowych (ESLC) oraz towarzyszącego mu badania wypowiedzi ustnej uczniów. Kontynuowane będą też badania nad umiejętnościami uczniów szkół podstawowych (prowadzone w ramach badania Szkolnych Uwarunkowań Efektywności Kształcenia). W 2012 r. rozpocznie się realizacja wieloletniego Badania uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum (BUNJO) – badania podłużnego prowadzonego w gimnazjach.
- 11. Badanie umiejętności komputerowych i informacyjnych gimnazjalistów (ICILS).** W 2012 r. przygotowane zostaną polskie wersje narzędzi oraz przeprowadzone zostanie badanie pilotażowe (badanie główne jest planowane na 2013 r.).
- 12. Badania umożliwiające długookresową porównywalność wyników egzaminów zewnętrznych.** W 2011 r. przeprowadzono badanie zrównujące egzamin gimnazjalny oraz opracowano raport z badania. W 2012 r. głównym celem badawczym będzie przeprowadzenie badania zrównującego sprawdzian po szkole podstawowej i opracowanie wyników badania.
- 13. Tworzenie narzędzi dydaktycznych do nowej podstawy programowej.** Tworzenie narzędzi dydaktycznych jest kontynuacją działań prowadzonych od 2010 r. Podobnie jak w 2011 r. główny nacisk będzie położony na narzędzia sprzyjające rozwijaniu umiejętności złożonych (uwzględniając specyfikę przedmiotową) i krytycznego myślenia w zakresie języka polskiego, matematyki, przedmiotów przyrodniczych i historii. Narzędzia te będą umożliwiać pomiar jakości nauczania poszczególnych przedmiotów. Część z nich będzie tworzona z myślą o wykorzystaniu przez nauczycieli i będzie upowszechniana za pośrednictwem strony internetowej.

Obszar 2. Psychologiczne i pedagogiczne podstawy osiągnięć szkolnych

Badania prowadzone w tym obszarze mają na cel dostarczenie systematycznej wiedzy o czynnikach szkolnych warunkujących efektywność kształcenia. Umożliwią długofalowe monitorowanie stanu edukacji w Polsce na etapie I i II etapu edukacji, kluczowego dla efektów uczenia się na kolejnych etapach. W ramach badania powstaną także zestandaryzowane narzędzia kwestionariuszowe i testowe. Od 2012 r. będą także sukcesywnie publikowane raporty cząstkowe z badań.

- 1. Badanie podłużne rozpoczynające się w III klasie szkoły podstawowej (kohorta 1).** W 2012 r. prowadzona będzie druga fala badania Szkolnych Uwarunkowań Efektywności Kształcenia. Badanie będzie realizowane do końca projektu (w czerwcu 2015 roku uczniowie objęci badaniem będą kończyć I klasę gimnazjum).
- 2. Badanie podłużne rozpoczynające się w I klasie szkoły podstawowej (kohorta 2).** Realizacja badania, wcześniej planowana na 2011 r., rozpocznie się w II połowie 2012 r., co umożliwi wykorzystanie wypracowanych narzędzi pomiarowych (w tym zwłaszcza testu umiejętności na starcie szkoły, i objęcie badaniem większej liczby 6-latków rozpoczynających naukę w I klasie szkoły podstawowej).
- 3. Wypracowanie narzędzi pomiaru dydaktycznego i psychologicznego.** Narzędzia wypracowywane będą przede wszystkim na potrzeby badań podłużnych, ale będą one mogły być wykorzystywane w innych badaniach. Prace obejmują działania rozpoczęte w 2011 r.: wypracowywanie aplikacji komputerowej wspomagającej obserwację lekcji oraz opracowanie, standaryzacja oraz normalizacja testu umiejętności na starcie szkoły (TUNSS), a także przeprowadzenia adaptacji i pilotażu wybranych narzędzi pomiarowych.
- 4. Ewaluacja projektu systemowego dotyczącego indywidualizacji nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych.** Badanie jest wynikiem zobowiązania IBE do ewaluacji realizowanego regionalnie projektu systemowego. Celem badania jest ewaluacja działań finansowanych w ramach projektów regionalnych (możliwość organizacji dodatkowych zajęć dla uczniów, zakup pomocy dydaktycznych). W 2011 r. przeprowadzono rozpoznawcze badanie jakościowe. W 2012 r. prowadzone będą działania badawcze w większej skali, umożliwiające wyciągnięcie wniosków dot. przebiegu i efektów projektu.
- 5. Badanie wdrażania zmian w zakresie podnoszenia efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.** Rozpoczęte w 2011 r. badanie umożliwiające monitorowanie zmian w szkołach wynikających z wdrażania zmian w

zakresie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej w szkołach. W 2012 r. prowadzone będą działania badawcze w większej skali, umożliwiające wyciąganie wniosków dotyczących wdrażania zmian w szkołach.

Obszar 3. Socjologiczno-prawne aspekty polityki edukacyjnej

Głównym celem podejmowanych badań jest dostarczanie wyników badań przydatnych w podnoszeniu jakości szeroko rozumianego otoczenia instytucjonalnego (obejmującego także rozwiązania prawne i organizacyjne, funkcjonowanie organizacji wspierających działanie szkół) oraz analizę skuteczności wdrażanych zmian instytucjonalnych.

- 1. Status zawodowy nauczycieli.** Głównym przedsięwzięciem w tym obszarze tematycznym jest badanie czasu i warunków pracy nauczycieli. Badanie rozpoczęte w 2011 r. będzie kontynuowane przez większość 2012 r. Na podstawie zebranych materiałów będą sukcesywnie powstawać informacje o wynikach i raporty badawcze, obejmujące nie tylko informacje o czasie i warunkach pracy nauczycieli, ale także o ich zróżnicowaniu i uwarunkowaniach. Równocześnie prowadzone będą analizy prawne i badania dotyczące różnych aspektów statusu zawodowego nauczycieli.
- 2. OECD TALIS.** Działania podejmowane w 2012 r. będą polegać przede wszystkim na przygotowaniu kolejnej edycji międzynarodowego badania zaplanowanej na 2013 r., w tym rozszerzeniu badania na inne, poza gimnazjum, etapy edukacyjne.
- 3. Laboratorium mikrobadań .** Celem projektu badawczego, przygotowywanego od 2011 r., jest zdiagnozowanie kompetencji badawczych nauczycieli oraz promowanie w szkole działań realizowanych w oparciu o wiedzę oraz pobudzenie i podnoszenie poziomu autorefleksji nauczycieli poprzez wsparcie kompetencji badawczych nauczycieli.
- 4. Badanie otoczenia instytucjonalnego placówek edukacyjnych.** Kontynuacja projektu rozpoczętego w 2011 r. umożliwiającego systematyczne gromadzenie wyników badań pozwalających ocenić słabe i mocne strony relacji szkół i innych placówek edukacyjnych z otoczeniem.
- 5. Nowe technologie w edukacji.** Projekt badawczy, który . będzie powiązany z planowanymi działaniami państwa oraz działaniami finansowanymi z EFS w zakresie wykorzystania nowych technologii w szkołach i będzie służył diagnozie potrzeb i sposobów wykorzystywania nowych technologii w szkołach.

Obszar 4. Ekonomia edukacji: nakłady publiczne i prywatne oraz rynki około edukacyjne

Celem badań w tym obszarze jest dostarczenie wyników badań nad ekonomicznymi uwarunkowaniami edukacji, w tym badań na temat szeroko rozumianych kosztów (nakładów finansowych, rzeczowych, nakładów czasu) oraz zestawienie ich z efektami uczenia się.

1. **Nakłady na edukację - przeprowadzenie badania gospodarstw domowych.** Kontynuacja rozpoczętego w 2011 r. badania pilotażowego, przetestowanie wypracowanych narzędzi oraz przeprowadzenie reprezentatywnego badania ilościowego.
2. **Badanie ekonomicznych uwarunkowań kształcenia - aspekty lokalne.** Badanie ma dostarczyć jak najpełniejszej informacji o wydatkach ponoszonych na edukację, związanych z nimi efektach kształcenia i lokalnej polityce oświatowej. W 2012 r. planowane jest rozpoczęcie realizacji badania

Obszar 5. Edukacja a rynek pracy

Celem badań w tym obszarze jest pogłębienie wiedzy dotyczącej przejścia z edukacji na rynek pracy oraz stworzenie systematycznej oceny podaży kompetencji, popytu na kompetencje ze strony pracodawców oraz bilansu podaży i popytu.

1. **Monitorowanie losów absolwentów gimnazjów.** Planowane na 2011 r. nie zostało uruchomione ze względu na brak ofert w prowadzonych postępowaniach przetargowych. W 2012 r. będzie realizowane po zmodyfikowaniu koncepcji realizacji badania. Badanie oparte o próbę absolwentów gimnazjów ma dostarczyć informacji dotyczących wyborów edukacyjnych i ich uwarunkowań oraz wpływu poziomu umiejętności na podejmowane wybory.
2. **Monitorowanie losów absolwentów uczelni wyższych z wykorzystaniem danych administracyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.** Badanie, rozpoczęte w 2011, ma na celu kompleksową ocenę ścieżek edukacyjnych i zawodowych absolwentów wybranej uczelni wyższej oraz zbudowanie i przetestowanie kompleksowego narzędzia do monitorowania ich losów.
3. **Badanie kompetencji osób dorosłych (PIAAC).** W 2012 r. zostanie zakończona realizacja części międzynarodowej badania i rozpocznie się faza przygotowywania danych z badania. Jednocześnie prowadzone będą prace nad

konceptualizacją i realizacją polskiego segmentu badania, obejmująca osoby uczestniczące w badaniu PIAAC.

4. **Badanie SHARE.** Kontynuacja prac w ramach międzynarodowego projektu – analiza wyników dotyczących aktywności edukacyjnych osób objętych badaniem. Na 2012 r. zaplanowano przeprowadzenie badania empirycznego.
5. **Uwarunkowania decyzji edukacyjnych - badania panelowe gospodarstw domowych.** Celem badania jest dostarczenie danych i wskaźników umożliwiających systematyczne diagnozowanie i monitorowanie środowiska kształtujących formowanie się kapitału ludzkiego w gospodarstwach domowych oraz wypracowanie metodologii, która mogłaby być wykorzystana w innych badaniach. Na 2012 r. zaplanowano współpracę w opracowaniu metodologii badania z wyłonionym wykonawcą oraz przygotowanie realizacji pierwszej fali badania.
6. **Strukturalny model symulacyjno – prognostyczny polskiej gospodarki i systemu edukacji.** Projekt analityczny służący wypracowaniu rozbudowanego, wielomodułowego zestawu zintegrowanych narzędzi symulacyjno-prognostycznych polskiej gospodarki i systemu edukacji. W 2012 r. zostanie wyłoniony wykonawca projektu oraz rozpoczną się wstępne prace nad pierwszym modulem modelu.
7. **Badanie doradztwa edukacyjno-zawodowego.** Celem badania jest diagnoza funkcjonowania doradztwa edukacyjno-zawodowego w kontekście wsparcia płynnego przejścia młodzieży z systemu edukacji na rynek pracy. Badanie obejmie etap gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych.
8. **Badanie popytu na kwalifikacje.** Celem projektu, rozpoczętego w 2011 r., jest analiza potrzeb pracodawców odnośnie kompetencji pracowników w kontekście zarządzania zasobami ludzkimi, a także rozpoznanie ich gotowości do współpracy z instytucjami edukacyjnymi i warunków tej współpracy.